

KULTUREN

A person wearing a high-visibility yellow and blue jacket and black gloves with red accents is kneeling on the ground, working at an archaeological excavation site. The ground is dark and appears to be a mix of soil and rock. The person is looking down at the ground, possibly examining a feature or taking notes. The background is a large, dark, textured area, likely a trench or excavation site.

Falsterbo 2:22

fornlämning Falsterbo 15:1,
Falsterbo socken, Vellinge kommun, Skåne
Kompletterande arkeologisk förundersökning

Innehåll

Arkeologisk och antikvarisk bakgrund	3
Antikvariska och arkeologiska förutsättningar samt bevarandeintressen	4
Inventering av tidigare ingrepp och skador i området.....	6
Fornlämningens status och nedbrytningsgrad	8
Utvärdering av förutsättningar för övertäckande grundläggningsförslag	11
Helhetsbedömning av miljön i närområdet samt värdering av effekterna av övertäckning av kulturlagren kontra arkeologisk undersökning	13
Konsekvensbeskrivning av bevarande genom alternativ grundläggning kontra arkeologisk undersökning	13
Utvärdering och målsättning	16
Kulturlagerstatus	16
Slutsatser	17
Riskbedömning av utförandefasen vid en övertäckande grundläggning i syfte att bevara fornlämning.....	17
Sammanfattning	18
Referenser	19

Figur 1. Platsen för den planerade exploateringen markerad med en röd ring på en översiktlig karta över sydvästra Skåne.

Figur 2. Platsen för den planerade exploaterings ungefärliga läge i Falsterbo.

Arkeologisk och antikvarisk bakgrund

Fastighetsbolaget PW i Skanör har i samband med planerad nybyggnation inom fastigheten Falsterbo 2:22 låtit göra en utvärdering av hur en övertäckande grundläggning, med syfte att bevara fornlämningar i området, kan påverka bevaringsförhållandena för de befintliga lämningarna. Totalt planeras en yta av ca 4000 m² beröras, varav ca 1500 m² utgörs av arbeten för ombyggnad av en lokalväg. På resterande 2500 m² planeras 6 huskroppar att uppföras, och det är endast denna yta som har utretts av tidigare arkeologiska insatser. Fastigheten Falsterbo 2:22 ligger inom Falsterbo medeltida stadsområde, registrerat som fornlämning Falsterbo 15, enligt Riksantikvarieämbetets fornminnesinformationssystem. En tidigare översiktlig förundersökning (lst dnr: 431-777-12) och en kompletterande förundersökning, i form av en geoteknisk undersökning (lst dnr: 431-13035-12), har visat att det finns bevarade kulturlager på hela den planerade exploateringsytan. I syfte att i görligaste mån helt skona fornlämningen från ingrepp, har ett grundläggningsförslag presenterats som avser en samverkansgrundläggning med jämntjock platta och titanpålar i foderrör. Utvärderingen avser denna grundläggningsmetod och dess påverkan.

Falsterbo ligger i den sydvästligaste delen av Skåne, ute på Falsterbonäsets södra spets. Falsterbonäset består av magra sandjordar och dess kustremsa har formats och påverkas fortfarande av havet, vilket har resulterat i karakteristiska system av revlar, vallar och strandsjöar. Under århundradena har Falsterbonäsets topografi genomgått stora förändringar under påverkan av strömmar, vindar och stormar som bland annat gett upphov till omfattande dynbildning.

Under medeltiden bedrevs ett intensivt säsongsmässigt fiske efter sill som gav upphov till flera omfattande marknader inom vilka beredning, försäljning och distribution av sill organiserades. I Falsterbo hade marknaden en internationell prägel med ett starkt inslag av nordtyska handelsmän. Sillen genererade skatter, tullar och andra avgifter, vilka var betydelsefulla inkomstkällor för den danska kungamakten (Ersgård 1988). Under 1200-talet grundlades ett flertal städer längs Öresund och Östersjöns norra kust, vilka var resultatet av kungamaktens strävan att kontrollera ekonomin i området. Det är i detta ljus som grundläggningen av Falsterbo ska ses. Falsterbo omnämns för första gången under Kung Valdemar den II:s regeringstid (1229-1241), men tycks ha haft sin största betydelse under den senare delen av medeltiden, en roll som staden övertog från näsets andra stad, Skanör.

De nordtyska köpmännens starka intresse i sillfisket gav upphov till ett system med förlänningar inom marknadsområdet, så kallade fiter. Inom dessa kunde de olika nordtyska städernas handelsmän samlas och bedriva verksamhet under uppsyn av sina egna fogdar (Eriksson 1980 s 70). Den aktuella fastigheten ligger strax öster om det område som förlänats till staden Anklam (Blomqvist 1950 s 145).

Lerbottnar, det vill säga grunda gropar av varierande storlek klädda med ett lager lera, påträffas i stora mängder på marknadsplatser associerade med sillfisket. En omfattande

diskussion kring dessa konstruktioner har förts genom åren, men förekomsten av fiskrester och fjäll i dem indikerar att de bland annat använts i samband med hanteringen av fisk efter att den landats på stranden (Cardell 2005). Att lerbottnarna även haft symboliska funktioner har studerats i Malmö, där de ingått i en ökad rumslig organisering och reglering av platsen (Larsson & Balic 2006 s 123). Vidare har de troligen också fungerat som symboliska uttryck för relationen mellan marknadsbesökaren och garanten för marknadsfreden, det vill säga kungamakten (Ersgård 2006 s 55 ff). Under 1300-talet upphör användandet av lerbottnarna och ersätts av bodbebyggelse, tillsammans med andra permanenta konstruktioner.

De tidigaste omnämnandena av Falsterbo härrör från 1200-talet, men det är först under 1300-talets mitt som en permanent stadsbebyggelse etableras. Staden expanderar under senmedeltid och får även vissa institutioner i form av stadskyrka, rådhus och möjligen även Helgeandshus (Ersgård 2002 s 130). Staden Falsterbo representerar en omorganisering av handelsstrukturer som tydligare knyts till formella städer och denna förändring är av stort intresse för forskningen kring de tidiga urbaniseringsprocesserna. Det äldsta kartmaterialet från år 1661 visar att bebyggelsen var belägen nordväst om stadskyrkan och arkeologiska undersökningar har visat att det i området finns omfattande kulturlager. Dock har inga arkeologiska belägg kunnat presenteras som pekar på att bebyggelsen kan föras tillbaka till 1300-talet. Istället har fynd av stenläggningar och husgrunder indikerat att den äldsta bebyggelsen kanske ska sökas i området sydväst om kyrkan, omedelbart norr om den aktuella exploateringsytan (Ersgård 1978 s 6f; 1984). Detta skulle ge den medeltida staden ett annat läge.

Antikvariska och arkeologiska förutsättningar samt bevarandeintressen

Staden Falsterbo och marknadsområdet har bearbetats i flera arbeten, bland annat i Lars Ersgårds avhandling och i hans utvärdering av de arkeologiska undersökningarna i Falsterbo mellan åren 1984 – 2000, men främst i projektet medeltidsstadens rapport (Ersgård 1988, 2002, 1984). Dessa arbeten har haft som utgångspunkt att belysa spelet mellan centralmakt och marknadsaktörer i ett feodalt samhälle. Arbetena har också gett en grundläggande förståelse kring marknadsområdets utbredning i tid och rum samt lokaliserat läget för den medeltida staden till området mellan Sjögatan i väster och St:a Gertruds kyrka i öster (figur 3). Resultaten bygger huvudsakligen på mindre arkeologiska undersökningar, vilket medfört att kunskap kring bland annat stadens och marknadsområdets bebyggelsestruktur saknas. Det aktuella exploateringsområdet omfattar 2500 m², vilket utgör en betydande del av den medeltida staden Falsterbo med stor potential att besvara flera frågeställningar (Ersgård 2002; Thomasson 2005).

1. Marknadsområdets varaktighet, periodisering och övergång till permanent stadsbebyggelse.
2. Den sociala organisationen kring varuutbyte, marknadshandel och gåvoutbyte.

3. De praktiska aspekterna av handelstransaktioner.
4. Bebyggelsens utformning, rumslighet och varaktighet.
5. Generellt markutnyttjande i marknadsområden och städer och hur detta påverkat handelstransaktioner.
6. Den medeltiden urbaniseringen mot bakgrund av de speciella strukturella drag som Öresundsregionen uppvisar.
7. Urbaniseringsprocesser ur ett mentalt perspektiv, där Falsterbos speciella karaktär utgör en konsekvens av medeltidsmänniskans mentala och kognitiva förhållningssätt till sin tillvaro.

Det aktuella exploateringsområdet har också en stor potential att bidra till den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden kring Falsterbo medeltida stad och marknadsområde. Området har utifrån dessa förutsättningar en stor informationspotential som en sammanhållen yta, och det är därför av stort intresse att bevara kulturlagren som en sammanhängande enhet, samt undvika vidare fragmentering i möjligaste mån.

Kulturen har sedan 1990-talet varit aktivt engagerat i frågor kring nedbrytning och bevarande av kulturlager. Arbetet är långsiktigt och syftar till att på bästa sätt värna om fornlämningar. Falsterbo medeltida stad, med sina bitvis omfattande kulturlager, kan tillföra en ny dimension och en breddning av förståelsen kring nedbrytningsprocesser, övertäckning och långsiktigt bevarande, genom sina till karaktären sandiga lager.

Figur 3. Den moderna staden Falsterbos södra delar med kyrkan St.a Gertrud i bildens övre högra del. De röda markeringarna visar indikationer på stadsbebyggelse i form av bebyggelse lämningar, rivningslager och omfattande kulturlager medan de blå visar indikationer på marknadsområdets lämningar såsom tunnor och lerbottnar. Den medeltida stadens rekonstruerade utbredning är markerad med rött medan blått visar marknadsområdet.

Inventering av tidigare ingrepp och skador i området

För att klargöra om grundläggande förutsättningar för bevarande finns, är det nödvändigt att fastställa fornlämningens status. Genom en detaljerad genomgång av tidigare ingrepp och skador i området, kan de bevarade kulturlagrens omfattning fastställas. Det har gjorts genom studier av dokumentation ifrån tidigare genomförda arkeologiska undersökningar i området.

Den mest omfattande inventeringen av tidigare ingrepp och skador på fornlämning 15, Falsterbo medeltida stadsområde, gjordes i samband med projektet Medeltidsstaden år 1984 (Ersgård 1984). Då sammanställdes alla arkeologiska undersökningar som genomförts inom fornlämningen, tillsammans med en okulärbesiktning av den befintliga bebyggelsen som genomfördes i syfte att avgöra i vilken grad deras grundläggningar omfattat underliggande kulturlager. Det visade sig svårt att avgöra skadesituationen på varje enskild fastighet, vilket innebar att inventeringen bara gav en översiktlig bild av fornlämningens bevarandegrad. Skador uppkomna i samband med ledningsdragningar beaktades inte. I artikeln "Nytt ljus över Falsterbo - arton år efter Medeltidsstaden",

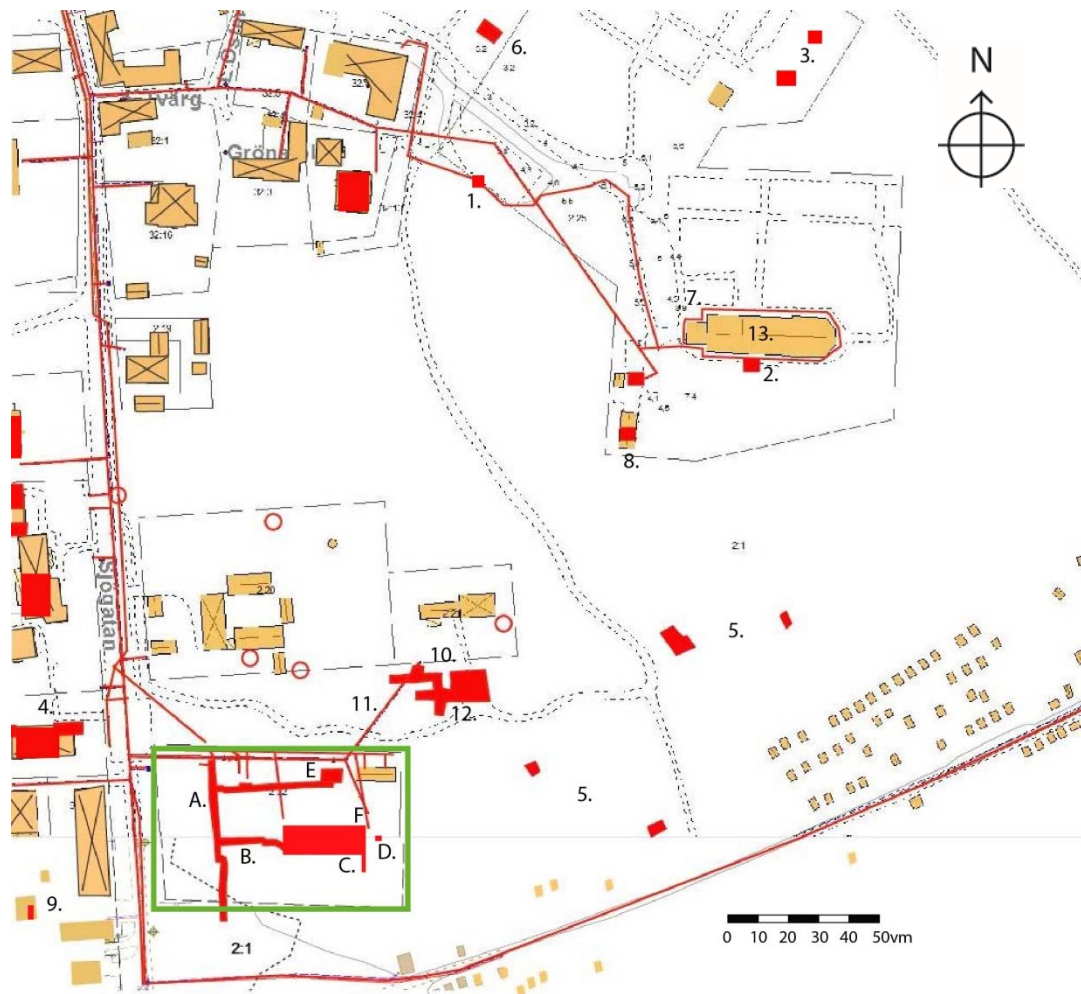
presenteras en genomgång av de arkeologiska insatserna i Falsterbo genomförda av Riksantikvarieämbetet UV-Syd mellan åren 1983 och 1999 (Ersgård 2002).

Under åren 2000 – 2009 ansvarade Malmö kulturmiljö för de arkeologiska insatserna i Falsterbo, under perioden 2010 – 2012 genomförde Sydsvensk arkeologi AB två undersökningar inom fornlämningen och under åren 2011 – 2013 genomförde CMB Uppdragsarkeologi AB åtta förundersökningar. Nedan är alla kända ingrepp i den aktuella fastighetens närområde sammanställda, tillsammans med Vellinge kommuns ledningskarta för vatten och avlopp (figur 4). I sammanställningen har inte övriga ledningar beaktats, då dessa inte varit tillgängliga inom utvärderingens ramar. Graden av utschaktning är svår att avgöra, varför helt eller delvis utschaktade områden inte har särskiljts utan presenteras som ett ingrepp.

Läget för den medeltida staden Falsterbos utbredning har lokaliserats till området mellan Sjögatan och S:ta Gertruds kyrka (Ersgård 2002 s 134). Bebyggelsen i området är som tätast i dess nordvästra del, längs Sjögatan och Kyrkogatan, varför graden av skador på fornlämningen kan förväntas vara som störst i dessa delar. Det bitvis mycket tjocka flygsandslagret som finns i Falsterbo innebär att lämningar kan finnas bevarade även under modern bebyggelse med källare.

I området väster om kyrkan planterades under 1800-talet träd för att förhindra sandflykt och idag är platsen stadspark samt naturreservat, vilket medförde att markexploateringen varit låg (Ersgård 1978 s 6). Bebyggelsen i den aktuella fastighetens närområde består huvudsakligen av två fastigheter, Falsterbo museum och Fågelstationen, från vilka flera arkeologiska observationer finns. Söder om fastigheterna har fler arkeologiska undersökningar gjorts, vilka visar att kulturlagertjockleken i området är mellan 2 - 3 m och att bebyggelselämningar kan påträffas ca 0,60 m under markytan. Det innebär att uppförandet av den befintliga bebyggelsen i området förmodligen medfört delvisa skador på fornlämningens yngsta lämningar. De största ingreppen har dock sannolikt skett i samband med arkeologiska undersökningar i området.

Områdets södra delar är i dag obebyggda men i anslutning till Sjögatan låg tidigare Strandhotellet med flera byggnadskroppar. Uppförandet av hotellet har medfört skador på fornlämningen i form av flera ledningsschakt samt schakt för grunder och källare, men 2012 års förundersökning visar att delar av fornlämningen finns bevarad även under dessa ingrepp (Larsson & Kjällquist 2012). Schaktningen vid förundersökningen gjordes huvudsakligen ned till befintliga kulturlager, då syftet främst var att fastställa fornlämningens omfattning. Även ett antal mindre provgropar grävdes för att klargöra kulturlagertjockleken i området. En mera detaljerad redogörelse av förhållandena på den aktuella fastigheten finns nedan (figur 5).

Figur 4. Ritningen visar de kända ingreppen i fornlämningen, inom den aktuella fastighetens närområde. Utschaktningsgraden varierar då omfattningen av ingreppen har varit svår att fastställa. Röda ringar representerar arkeologiska observationer, vilka inneburit mindre ingrepp. Den aktuella fastigheten Falsterbo 2:22 är markerad med grön ram. Skadorna på den aktuella fastigheten ska till stora delar betraktas som delvis utschaktade, vilket innebär att lämningar fortfarande finns bevarade. Förundersökningsschakten har inneburit små skador på fornlämningen då endast tre mindre djupschakt gjordes.

Fornlämningens status och nedbrytningsgrad

För att klargöra hur ett övertäckande kan påverka ett framtida bevarande är det av stor vikt att fastställa fornlämningens bevarandegrad och hur kulturlagens status avseende nedbrytningsgrad i närområdet, det vill säga även utanför själva exploateringsområdet, ser ut. Det ska även ställas i relation till de förväntade konsekvenserna på fornlämningen vid en arkeologisk undersökning. Då bara ett mindre antal arkeologiska undersökningar har genomförts i det aktuella området är bilden av kulturlagerstatusen inte tydlig, men genom att studera resultat och tolkningar av tillgänglig dokumentation från tidigare genomförda undersökningar i närområdet har en bild över den rådande situationen kunnat skissas. Dessa resultat presenteras nedan i tabellform (figur 5).

Fastighet/Benämning	Årtal	Beskrivning och tolkning av kulturlagerstatus
1. Falsterbo 2:25 m.fl.	2009	Sand med inslag av träkol. Mycket låg organisk halt, mycket långt framskriden nedbrytning. Tjocklek 0,40 m.
2. Falsterbo kyrka	2008	Sand med inslag av humus, träkol, sot, tegelkross och djurben. Låg organisk halt, långt framskriden nedbrytning.
3. Falsterbo nya kyrkogård	2006	Sand med svagt humöst inslag och sparsamt med träkol. Mycket låg organisk halt, mycket långt framskriden nedbrytning. Tjocklek 0,70 - 0,90 m.
4. Falsterbo 9:37, 9:38, 9:39, 9:41	1987	Ingen, närmare beskrivning av kulturlagren finns i rapporten.
5. Stadsäga 81 Falsterbo stadspark	1985	Ej tryckt rapport
6. Stadsäga 81 Falsterbo stadspark	1985	Ej tryckt rapport
7. Stadsäga 81 H S ta Gertruds Kyrkogård	1979-1981	Ej tryckt rapport
8. Stadsäga 81 Falsterbo stadspark	1979	Ej tryckt rapport. Tjocklek 0,90 m.
9. Stadsäga 111	1979	Ej tryckt rapport. Tjocklek 1,72m.
10. Stadsäga 81 Falsterbo stadspark	1978	Ej tryckt rapport
11. Stadsäga 81 Falsterbo stadspark	1978	Ej tryckt rapport. Tjocklek 2,57 m.
12. Stadsäga 81 Falsterbo stadspark	1976	Kulturlagersekvens ca 2,5 – 3 m tjock. Huvudsakligen sandiga lager med inslag av träkol och låg organisk halt, men även ett lager i botten av kulturlagerstratigrafien som bedöms ha en något högre organisk halt. Framskriden nedbrytning.
13. Stadsäga 81 H Falsterbo Kyrka	1975	Ej tryckt rapport.

Figur 5. Tabellen visar en sammanställning av kulturlagerstatusen från alla publicerade arkeologiska undersökningar gjorda på fastigheten Falsterbo 2:22 samt i dess närområde.

För att få ytterligare information har även en direkt dialog förts med Stefan Larsson, Riksantikvarieämbetet UV Syd, som var ansvarig för den senaste förundersökningen, samt med Lars Ersgård som är den arkeolog som forskat mest kring Falsterbos medeltid. Resultaten och observationerna från förundersökningen och dialogerna redovisas mer ingående nedan.

En förundersökning utfördes år 2012 av Riksantikvarieämbetet UV Syd på den aktuella fastigheten, med syfte att fastställa kulturlagens omfattning, tjocklek och bevarandestatus (Larsson & Kjällquist 2012). Resultaten utgör den senaste dokumentation av fornlämningens kondition i området, och är som sådan viktig information i bedömningen av fornlämningens status och nedbrytningsgrad. Vid förundersökningen grävdes 6 schakt vilka huvudsakligen schaktades ned till en nivå där bevarade kulturlager påträffades, men även tre mindre provgropar grävdes för att fastställa kulturlagens tjocklek (figur 4).

Schakt A grävdes från norr mot söder. Inledningsvis var kulturlagren tjockare och låg ytligt medan den överlagrande matjorden och flygsanden var tunn. Mot söder ökade de överliggande lagren snabbt i tjocklek, framför allt flygsanden. Kulturlagren bestod av sotig sand som i den norra delen var något mera feta och sotiga. I schaktets sydligaste

del gjordes en provgröp som visar på ca 0,45 m kulturlager ovan en stenläggning som var anlagd på bottensanden. Schakt B grävdes i väst-östlig riktning mot det gamla strandhotellet. Närmast hotellet var lagerbilden omörd, förmodligen som ett resultat av byggaktiviteter i samband med Strandhotellet. Troligen är de omörda ytorna relativt grunda och bevarade kulturlager kan även förväntas i dessa områden. Schakten för grundmurarna var handschaktade med små frischakt, likaså var ledningsschakten handschaktade. I schakt C var kulturlagren ytligt mera skadade men mera sotiga och distinkta till sin karaktär. Schakt D grävdes för att konstatera hur den före detta utbyggnaden av strandhotellet var grundlagd. Kulturlagerbilden var som i schakt C, med ytligt mera skadade kulturlager som var sotigare med en distinktare karaktär. I schakt E förekom raseringsmassor av efterreformatörisk karaktär och i den norra delen fanns resterna efter en gård från 1600-talet. Dessa lämningar låg ytligt och var synliga i markytan. De påträffade rörschakten var handgrävda och relativt ytliga. En mindre provgröp grävdes ned till ett djup av 0,54 m under schaktbotten utan att bottensanden påträffades. Schakt F berörde Strandhotellets källare som var fylld med skräp och rivningsmaterial. Under källaren fanns bevarade kulturlager och en provgröp visade att de var ca 0,60 m tjocka.

Stefan Larsson gör i sin rapport även följande bedömning av kulturlagerstatusen och den stratigrafiska komplexiteten på tomtens. De specifika topografiska förhållandena med sandiga geologiska lager, flygsand och omfattande dynbildningar är de faktorer som format förutsättningarna för kulturlagrens bevarande. Dynbildningen har haft en dubbel inverkan genom dess medverkan till materialförflyttning och uttorkning, men också utgjort ett lock som skyddat äldre lämningar från sentida ingrepp. Syreexponering och vindförflyttning av lättare material har inneburit att kulturlagren är diffusa och svåra att avgränsa i plan, samtidigt som kontaktytorna inte är distinkta, då huvudbeståndsdelen är sand. Dessa förhållanden har gett upphov till en särpräglad stratigrafisk komplexitet med torra minerogena lager med varierande bevaringsförhållanden. Distinkta kontaktytor kan bara förväntas i anslutning till bevarade konstruktionslämningar. Sanden medför också att öppna ytor inte varit stabila utan behövde förstärkas med broläggningar. Broläggningmaterial fanns inte på platsen utan har fått transporteras dit, vilket inneburit att det representerat ett ekonomiskt värde och därmed var graden av återanvändning hög.

Stefan Larsson menar att platsen utgör utkanterna av den medeltida staden med kanske två stadsgårdar, en i den nordöstra delen och en mera centralt på fastighetens södra del. Mellan dessa i den östra delen kan en gårdsplan ha funnits. I den sydvästra delen kan en gata i nord-sydlig riktning ha löpt (påträffad stenläggning i den södra delen av A-schaktet).

Sammanfattningsvis kan sägas att skadebilden på fastigheten Falsterbo 2:22 är kopplad till det före detta Strandhotellet, olika ledningsdragningar samt den arkeologiska förundersökningen. Ingreppen i fornlämningen som strandhotellet gett upphov till består huvudsakligen av en källare om ca 315 m². Under denna finns ca 0,60 m kulturlager bevarade. De övriga byggnaderna som hörde till hotellet var uppförda med ytliga

grundläggningar vilka främst berört kulturlager från 1600- och 1700-talet som tagit relativt stor skada medan de medeltida lämningarna bara berörts i begränsad omfattning. Ledningsdragningarna på platsen är till största delen handgrävda och relativt ytliga med bevarade kulturlager under schaktbotten. Liksom Strandhotellet har ledningsdragningarna huvudsakligen skadat kulturlager från 1600- och 1700-talet. Den arkeologiska förundersökningen berörde medeltida kulturlager bara i de tre provgroparna som till ytan var mycket begränsade.

Enligt muntliga uppgifter från Lars Ersgård är hans uppfattning att stadens utbredning bör sökas väster om S:ta Gertruds kyrka och att bebyggelsen varit orienterad vinkelrätt till strandlinjen. Det är i området öster om kyrkan som lämningar av stadens institutioner, som torg och rådhus, bör finnas under de tjocka sanddynerna som idag täcker platsen. Frågan kring flygsandsdynerna och deras varierande omfattning, menar Ersgård är en komplex fråga som delvis ska relateras till den medeltida staden, samt lämningar efter bebyggelsen. Vid de arkeologiska undersökningarna söder om fågelstationen noterades det att flygsandslagret var relativt tunt, medan de byggnadslämningar som påträffades ytligt verkade ha blivit fyllda med flygsand och därefter kollapsat, varvid sanden eroderat bort. Stående konstruktioner tycks utgöra vindfång kring vilka dynerna växt men också gett dem stadga. Dynbildningens storlek kan alltså vara en indikation på var stående konstruktioner kan förväntas och inom det förmodade stadsområdet finns den största dynbildningen norr om fågelstationen och väster om kyrkan. Angående fornlämningens status ansluter Ersgårds uppfattning väl till den bild som presenterades i ovanstående kapitel och han tillägger att skadorna uppkomna i samband med uppförandet av fågelstationen samt byggnaden där museet idag är inrymt, förmodligen är små. Kulturlagren betecknar han som sandiga med långt framskriden nedbrytning av organiskt material som i det närmaste endast utgör färgningar. Bara i den nedersta delen av kulturlagersekvensen kunde organiskt material med något mindre framskriden nedbrytning observeras. Kulturlagertjockleken vid undersökningarna söder om fågelstationen var upp till 2,50 m och bestod av tydliga bebyggelseämningar åtskiljda av tunnare sandiga kulturlager. Specifikt för området var de mycket väl bevarade byggnadslämningarna.

Utvärdering av förutsättningar för övertäckande grundläggningsförslag

Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige har på uppdrag av Fastighetsbolaget PW i Skanör ombetts att granska ett förslag till så kallad alternativ grundläggning i Falsterbo 2:22, Falsterbo. Till grund för bedömningen av fornlämningsmiljön ligger en geoteknisk undersökning samt en översiktlig arkeologisk förundersökning (Knarrström 2012; Larsson & Kjällquist 2012) (Lst. dnr. 431-13035-12; 431-777-12).

PW i Skanör AB har för avsikt att bebygga fastigheten Falsterbo 2:22 med sex flerbostadshus, i två till tre plan. Grundläggningsförslaget är utformat för att ett

bevarande av fornlämningen ska uppnås. Nedan följer en utvärdering av förslagets huvuddrag.

- Grundläggningen kommer att ske med pålar av typen av Ischebeck Titan. Pålarna har i förslaget placerats i rader i byggnadernas ytterkanter men även med en central pålråd. Avstånd mellan pålarna understiger inte 1 m.
- Den sammanhållna ytan mellan pålarna understiger inte 50 m².
- Vald grundläggningsmetod kommer endast i begränsad mån påverka belastning på kulturlager, då byggnaderna avses vila på pålar, vars laster förs till undergrunden.
- Injektionstekniken med förborrade hål för foderrör skall användas. Pålarna ska injekteras i de förborrade foderrören, som borraras ned till steril moränlera, 3 m genom kulturlagren. Därefter borraras typgodkända stålpålar inuti foderrören. Foderröret lämnas kvar i marken. Foderrörens dimensioner har angivits till 200 mm vilket är den maximala storlek som används vid alternativa grundläggningar. Dock kan foderrörens, och därmed pålarnas, storlek komma att minskas.
- Utschaktningen för huskropparna kommer att omfatta begränsade djup och på ingen punkt kommer intakta kulturlager att beröras.
- En övertäckning innebär en förändring av vattengenomströmningen i området vilket påverkar fukthalten och syretillförseln till kulturlagren, därför kommer tät markbeläggning att undvikas och istället används gräsarmering, sand/jord och trätrall.
- Nya ledningsdragningar kommer att anslutas i befintlig väg, Sjögatan, i väster. Ledningsdragningarna på fastigheten kommer att placeras i kulvertar som är uppbyggda över dagens marknivå och på ingen punkt kommer de att beröra intakta medeltida kulturlager.

Ovanstående grundläggningsparametrar ansluter väl till de riktlinjer som finns för att ett bevarande ska kunna nås, och för att ytorna i ett senare skede ska kunna undersökas arkeologiskt. Metoden följer Bygghälsörådets rekommendationer angående utnyttjandet av icke massförträngande teknik (Bjerking, Damell & Gustavsson 1984). En mycket begränsad utschaktning som inte berör intakta kulturlager ligger väl i linje med ambitionen att bevara fornlämningen.

Grundläggningsförslaget bedöms ha förutsättningar för att ett bevarande av fornlämningen ska kunna uppnås. *Bedömningen avser ett förslag till grundläggning och inte en färdig grundläggningskonstruktion.*

Helhetsbedömning av miljön i närområdet samt värdering av effekterna av övertäckning av kulturlagren kontra arkeologisk undersökning

För att kunna bedöma om det finnas grundläggande förutsättningar för ett meningsfullt bevarande, men också för att kunna värdera vad som sparas för framtiden, måste en bedömning av flera kriterier först göras. Dessa är kopplade till platsens specifika fysiska förutsättningar, de befintliga kunskaperna om fornlämningen och den kunskapspotential som finns (Gardelin 2007 s 25). Kriterierna är kopplade till kulturlagrens omfång, status och lämningens totala sammanhängande yta. I många fall är ett stort kulturlagerdjup och en hög kulturlagerstatus en förutsättning för ett bevarande, genom en stabil miljö med långsam nedbrytning av organiskt material. Detta borgar för en fortsatt väl stratifierad fornlämning med goda bevaringsförhållanden och därmed en hög kunskapspotential, även i framtiden. Falsterbo medeltida stad är en fornlämning som genom sina specifika förutsättningar inte går att bedöma på samma sätt utifrån dessa kriterier. Omfattningen av kulturlagren i området är upp till 3 m, medan de på den aktuella tomten är upp till 1,5 m tjocka. På grund av de geologiska förhållandena är nedbrytningsprocessen av organiskt material långt framskriden. Stratigrafin är till stora delar uppbyggd av välbevarade bebyggelselämningar, separerade av sandiga, mera diffusa kulturlager. En stor del av informationspotentialen är knuten till bebyggelselämningarna, medan den låga graden av bevarande avseende organiskt material, medför en lägre kunskapspotential för övriga kulturlager. Sammantaget är kunskapsläget kring Falsterbos medeltida stad lågt, vilket medför att fornlämningens potential för ny kunskap får betraktas som mycket hög. Då kulturlagertjockleken på den aktuella tomten inte är omfattande, måste den bevaras i sin helhet för att inte minska den höga informationspotential som nu finns. Nedbrytningsprocesserna får i stort anses som helt eller nästan helt avslutade och kunskapspotentialen bedöms inte påverkas i någon högre grad under en överskådlig framtid.

Den omfattande dynbildningen i området i och runt Falsterbo har inneburit att stora delar av den medeltida staden täckts över, samtidigt som den sentida bebyggelsen huvudsakligen uppfördes norr och väster därom. Detta har medfört att stora delar av lämningarna efter den medeltida staden bevarats som en sammanhängande yta (ca 5 ha) med relativt liten påverkan från yngre tiders aktiviteter. Dessa förhållanden får betraktas som mycket ovanliga och innebär att Falsterbo medeltida stad har en mycket stor informationspotential och ett stort arkeologiskt värde som en sammanhållen och i låg grad fragmenterad yta.

Konsekvensbeskrivning av bevarande genom alternativ grundläggning kontra arkeologisk undersökning

Vid en bedömning om ett bevarande är genomförbart eller om en arkeologisk undersökning bör göras, behöver fysiska parametrar och egenskaper diskuteras. Diskussionen ska behandla hela närområdet på vilken en påverkan kan ske samt syfta till att fastställa vilka konsekvenser de olika alternativen kan få. Det primära hotet är att det

arkeologiska källmaterialet ska förlora sin kunskapspotential genom accelererad nedbrytning eller mekanisk åverkan. Faktorerna som påverkar nedbrytningstakten är flera men huvudsakligen handlar det om:

Ursprungliga förutsättningarna för bevarande

Nedbrytningsprocesserna i området är långt framskridna vilket innebär att den informationspotential som fanns i det organiska materialet redan till stora delar gått förlorad. Kvar finns en stor kunskapsbank knuten till bebyggelselager samt de icke organiska delarna av kulturlagren, som inte förväntas påverkas av en fortsatt nedbrytning. Ur ett fortsatt nedbrytningsperspektiv bedöms inte en övertäckning med syfte att bevara den underliggande fornlämningen, på den aktuella tomten, påverka kunskapsvärdet av fornlämningen i närområdet under en överskådlig framtid.

En arkeologisk undersökning kommer att innebära att en stor kunskap om de sydvästra delarna av den medeltida staden Falsterbo erhålls. En undersökning innebär också en fragmentering av fornlämningen, även om tomten undersöks i sin helhet, vilket skulle innebära en minskning av kunskapspotentialen för framtiden. Den sammanhållna lämningen efter den medeltida staden är en väsentlig del av dess värde för framtiden.

Förändring av markkemin

Markkemin kan påverkas av flera olika faktorer som surt regn vilket påverkar markens ph-värde, saltning vid vinterväghållning samt förändrade grundvattenförhållanden.

En utökad bebyggelse kan innebära en ökad användning av salt vid vinteväghållning i området oavsett om en övertäckning eller arkeologisk undersökning genomförs. Vilken effekt detta skulle ha på fornlämningen i närområdet är svårt att förutse i dagens läge.

Förändring av fuktighet, grundvattennivå, dränering, uttorkning samt syretillförsel

En övertäckning innebär en förändring av vattengenomströmningen i området vilket påverkar fukthalten och syretillförseln till kulturlagren. Hur stor denna påverkan blir beror på den sammanlagda andel av ytan som övertäcks, samt hur omfattande användningen av hårdgjorda ytor blir. Effekterna innebär främst en accelererad nedbrytning av organiskt material. Detta påverkar lämningens informationsvärde i mindre grad, då kunskapspotentialen kopplad till organiskt material bedöms som låg på grund av en långt framskriden nedbrytning.

En arkeologisk undersökning innebär också en påverkan på vattengenomströmningen i området genom att de ursprungliga massorna avlägsnas. Hur stor påverkan blir i detta fall beror på hur den borttagna volymen ersätts, det vill säga vad som händer efter undersökningen. Vanligen ingår den största delen av undersökningsytan i den nya konstruktion som föranlett undersökningen, vilket i vissa fall som till exempel en källare, innebär en stor påverkan. Liksom vid övertäckning blir påverkan på närområdets kunskapsvärde mindre på grund av den redan långt framskridna nedbrytningen av organiskt material.

Vegetation

Vegetation och i synnerhet träd ökar lokalt nedbrytningen av kulturlager, och ett större antal träd på samma plats kan ge förödande konsekvenser. Nedbrytningen av organiskt material kan gå snabbt och det påverkar såväl kulturlager som byggnadslämningar. Genom att trädrötter söker sig till i marken befintliga murar och delvis följer dessa och även letar sig in i håligheter, leder detta till att murarna delvis förstörs (Balic & Gardelin 2002). Denna risk är inte direkt kopplad till valet av antikvarisk insatts utan hör ihop med tomtens framtida användning. Om stora träd på tomten ingår i planerna kan ett meningsfullt bevarande påverkas.

Belastning

Vid bevaring genom övertäckning finns en problematik kring ökad belastning och marktryck, vilka kan inverka negativt på fornlämningen genom accelererad nedbrytning av organiskt material. Detta kan även påverka närområdet utanför själva exploateringsområdet, och avser inte bara byggkropparna utan även tillfartsvägar. En accelererad nedbrytning kopplad till belastningsproblematiken bedöms ha en mindre påverkan på grund av en redan långt framskriden nedbrytning.

Vid en arkeologisk undersökning tas alla kulturlager bort och belastningsproblematiken undviks helt.

Vidare finns flera faktorer som är kopplade till aktiviteter som i huvudsak påverkar den aktuella tomten, vilka också måste beaktas.

Mekanisk skada

Under ett byggprojekts utförandefas kan mekanisk skada uppkomma, till exempel i form av körskador i samband med transporter. Detta innebär att fornlämningen fragmenteras vilket skulle medföra en minskning av kunskapspotentialen för framtiden och att ett bevarande av fornlämningen inte uppnås.

Även vid en arkeologisk undersökning finns risk för mekanisk skada, främst i samband med transporter och inledande schaktningsarbete. Detta innebär att delar av fornlämningens kunskapspotential går förlorad.

Framtida underhålls- och reparationsarbeten

Under en byggnads livslängd kommer underhålls- och reparationsarbeten att behöva genomföras och i samband med det kan skador på fornlämningen uppstå. Det kan motverka den ursprungliga avsikten att bevara fornlämningen. Vissa typer av komplicerade arbeten kan ha en stor inverkan på fornlämningar såsom grundförstärkningsarbeten (Gardelin 2005).

Vid en arkeologisk undersökning tas fornlämningen bort, vilket innebär att framtida underhålls- och reparationsarbeten inte får en påverkan lokalt på tomten.

Framtida skador i samband med rivning

I samband med en framtida rivning finns risk för olika typer av skador på fornlämningen vars konsekvenser idag kan vara svåra att förutse. Det kan innebära att den ursprungliga avsikten att bevara och inte fragmentera fornlämningen till viss del går förlorad.

Vid en arkeologisk undersökning tas fornlämningen på fastigheten bort, vilket innebär att en framtida rivning inte får en påverkan lokalt på tomten.

Utvärdering och målsättning

Läget för den medeltida staden Falsterbos utbredning har lokaliserats till området mellan Sjögatan och S:ta Gertruds kyrka (Ersgård 2002 s 134). Området har i dag en sparsam bebyggelse som är koncentrerad till dess nordvästra delar, längs Sjögatan och Kyrkovägen och det är i detta område som skadorna på fornlämningen förväntas vara som störst. Då det i Falsterbo finns bitvis omfattande flygsandslager kan bevarade lämningar även förekomma under befintliga byggnader med källare. I det medeltida stadsområdets mellersta och södra delar består dagens bebyggelse huvudsakligen av två fastigheter, Fågelstationen och Falsterbo museum. Tidigare fanns även ett strandhotell på den aktuella tomten. Skadorna på fornlämningen i fastigheten Falsterbo 2:22 närområde får betraktas som begränsade och består till stora delar av de ytor som omfattats av tidigare arkeologiska undersökningar, medan den befintliga och tidigare bebyggelsen bara delvis medfört skador. Fornlämningen på den aktuella tomten och dess närområde utgör en väl sammanhållen enhet som bara till en mindre grad är fragmenterad av senare tiders aktiviteter. Den övergripande målsättningen bör vara att inte vidare fragmentera fornlämningen, oavsett om det rör sig om arkeologiska insatser eller exploatering av tomten.

Kulturlagerstatus

Kulturlagerstatusen i området präglas av de specifika omständigheter som finns i Falsterbo, där sandiga geologiska lager, flygsand och omfattande dynbildningar är de faktorer som format förutsättningarna. Dynbildningen har utgjort ett lager som skyddat äldre lämningar från sentida ingrepp, men också inneburit syreexponering och vindförflyttning av lättare material som gjort att kulturlagren är diffusa och svåra att avgränsa i plan, samtidigt som kontaktytorna inte är distinkta. Dessa förhållanden har gett upphov till en stratigrafisk komplexitet bestående av torra minerogena lager med långt eller mycket långt framskriden nedbrytning av organiskt material. Kulturlagertjockleken i området är varierande med upp till 3,00 m tjocka kulturlagerlager strax norr om den aktuella tomten, medan den är tunnare i områdets södra delar. Inom den aktuella fastigheten, och i dess närområde, är nedbrytningen av organiskt material i kulturlagren långt framskriden. Organiskt material uppträder endast som färgningar i kulturlager som huvudsakligen består av sand. Statusen med avseende på kulturlagertjocklek är varierande och på den aktuella tomten är den upp till 1,50 m medan den strax norr därom är upp till 3,00 m. Effekterna av en förhöjd framtida nedbrytning av organiskt material i kulturlagren bedöms som små, då nedbrytningsprocesserna redan är avslutade eller långt framskridna.

Slutsatser

Tillstånd för en exploatering av en fornlämning kan ges av Länsstyrelsen, som då kan ställa krav på arkeologisk undersökning eller särskilda åtgärder för att bevara fornlämningen. Den avgörande frågan blir om förutsättningar finns för ett bevarande av fornlämningen på fastigheten Falsterbo 2:22 eller om en utgrävning krävs. Utifrån fornlämningens mycket stora kunskapspotential och dess låga fragmenteringsgrad utgör området en väl sammanhållen enhet med stort bevarandebestånd. De lokala förutsättningarna innebär att nedbrytningen av organiskt material i kulturlagren kan förväntas var långt eller mycket långt gången. Effekterna av fortsatt nedbrytning bedöms som små, utifrån både ett kunskapsperspektiv och andra följdverkningar. Under dessa förutsättningar förordas att den övergripande målsättningen bör vara att inte vidare fragmentera fornlämningen. Vidare bedöms det finnas förutsättningar för ett bevarande av fornlämningen genom en övertäckande grundläggning, främst på grund av den långt framskridna nedbrytningen av organiskt material i kulturlagren. En arkeologisk undersökning skulle innebära att stor mängd välbehövd kunskap skulle erhållas men också att fornlämningen skulle fragmenteras och en framtida kunskapspotential påverkas negativt. Ett bevarande genom övertäckande grundläggning förordas därför framför en arkeologisk undersökning.

Riskbedömning av utförandefasen vid en övertäckande grundläggning i syfte att bevara fornlämning

Ett byggprojekt är ett komplext företag med många olika delmoment som ska genomföras, innan ett färdigt objekt står redo att börja användas. Under byggprocessen kan förändringar ske då bygghandlingar revideras eller genom ändrade önskemål från intressenter och producenter. En alternativ grundläggning har som syfte att bevara fornlämningen samt undvika skador och därmed fragmentering av lämningarna. Även mindre förändringar eller missförstånd i byggprocessen kan få stora konsekvenser för dessa mål. I syfte att skapa ett underlag för att göra en riskbedömning av hela exploateringsprojektet, behöver de faktorer som har stor påverkan på hur framgångsrikt ett bevarande blir, identifieras och värdesättas. Detta avser inte bara den inledande planeringen utan även genomförandet, och om möjligt, brukandet av det nya objektet. Därmed kan en helhetstäckande bedömning av förutsättningarna för ett bevarandeprojekt göras. Underlaget för riskbedömningen bör insamlas genom direkta kontakter med byggherren och projektören, samt genom granskning av bygghandlingar och planeringsunderlag.

Riskbedömningen bygger på en värdering av de faktorer som bedöms ha en stor inverkan på förutsättningarna för att genomföra ett framgångsrikt bevarande av fornlämningen. Följande faktorer har identifierats för ett byggprojekt inom fastigheten Falsterbo 2:22:

- Byggherrens, projektledningens och konstruktörernas erfarenhet och bakgrund rörande större byggprojekt samt exploatering inom kulturmiljöskyddat område.
- Projektets helhetsplanering i stort, och särskilt hur väl de arbetsmoment vilka direkt berör bevarandet av fornlämningen, är inkorporerade i planeringen samt hur detta har/kommer att användas vid urval av entreprenörer.
- Projektets omfattning och komplexitet rörande storlek, konstruktion, logistik och tidsramar.
- Entreprenören och underentreprenörernas erfarenhet av att arbeta inom ett kulturmiljöskyddat område.
- Byggobjektets funktion samt olika yttre intressenter som kan påverka dess utformning, speciellt i ett sent stadium.
- Identifiera personer kritiska för projektets framgång och fornlämningens bevarande samt fastställa och bedöma omfattningen av deras medverkan.

En riskbedömning bör göras som en del av ett yttrande rörande ett konkret konstruktionsförslag. Riskbedömningen bör behandla ovanstående faktorer och bygga på granskning av konkreta bygghandlingar, planeringsunderlag samt uppgifter insamlade via direkta kontakter med projektledare, styrgrupp, arkitekten, konstruktören och entreprenörens representanter.

Sammanfattning

Närområdet kring den aktuella fastigheten omfattar stora delar av den medeltida staden Falsterbo och har en stor potential att bidra till den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden kring Falsterbo medeltida stad och marknadsområde. Falsterbo medeltida stad, med sina bitvis omfattande kulturlager, kan också tillföra en ny dimension och en breddning av förståelsen kring nedbrytningsprocesser, övertäckning och långsiktigt bevarande, genom sina till karaktären sandiga lager. Området har utifrån dessa förutsättningar ett stort värde som en sammanhållen yta, och det är därför av avgörande intresse att bevara lämningarna som en sammanhängande enhet, samt undvika vidare fragmentering i möjligaste mån.

Det presenterade grundläggningsförslaget bedöms ha förutsättningar för ett bevarande av fornlämningen på den aktuella fastigheten Falsterbo 2:22 och förordas framför en arkeologisk undersökning som skulle innebära en fragmentering av fornlämningen och ett utarmande av dess framtida informationspotential.

Referenser

- Balic, I. & Gardelin, G. 2002. Lundagårdsområdet. Arkeologiska förundersökningar 2001-2002. *Arkeologiska arkivrapporter från Lund, Nr 104*. Kulturen, Lund.
- Bjerking, S.-E., Damell, D. & Gustavsson, J.-H. 1984. Bygga på kulturlager. Förundersökningar och grundläggningsmetoder. *Byggeforskningsrådet R79:1984*.
- Blomqvist, R. 1950. Falsterbohus. *Kulturen En årsbok 1950*, sid. 142–181.
- Cardell, A. 2005. Bilaga 3. Sorterade sillar för saltning. I: Larsson:& Balic, I. (red.). Kv. Liljan 2 och 22, Malmö. UV Syd, dokumentation av fältarbetsfasen 2005:6. Malmö Kulturmiljö, enheten för arkeologi, *rapport 2006:2*.
- Eriksson, S. H. 1980. *Skåneområdet*. Højbjerg: Wormianum.
- Ersgård, L. 1978. Det medeltida Falsterbo – aktuella problem och undersökningar. *ALE Historisk tidskrift för Skåneland 1978:4*, s. 1–22.
- Ersgård, L. 1984. Skanör – Falsterbo. *Riksantikvarieämbetet och Statens historiska Museer Rapport Medeltidsstaden 53*. Stockholm: Riksantikvarieämbetet och Statens historiska Museer.
- Ersgård, L. 1988. "Vår marknad i Skåne". Bebyggelse, handel och urbanisering i Skanör och Falsterbo under medeltiden. *Lund Studies in Medieval Archaeology 4*. Stockholm: Almkvist & Wiksell.
- Ersgård, L. 2002. Nytt ljus över Falsterbo. Arton år efter "Medeltidsstaden". I: Mogren, M. (red.) *Märkvärd, medeltida. Arkeologi ur en lång skånsk historia*. Riksantikvarieämbetet Arkeologiska undersökningar Skrifter No 43, s. 127–147. Stockholm: Riksantikvarieämbetets förlag.
- Ersgård, L. 2006. Lerbottnarna och det tidigmedeltida samhället. I: Larsson, S. (red.) *Liljan – om arkeologi i en del av Malmö*, s. 48–63. Stockholm: Riksantikvarieämbetet/Malmö Kulturmiljö.
- Gardelin, G. 2005. *Att bygga på kulturlager i medeltida städer. En utvärdering av alternativa grundläggningar i Skåne*. Utgiven av Länsstyrelsen i Skåne län.
- Gardelin, G., Ericsson, G. & Karlsson, M. 2007. *Städernas kulturlager. En värdering av ett hotat källmaterial med utgångspunkt i exemplet Lund*. Utgiven av Länsstyrelsen i Skåne län.
- Knarrström, A. 2012. Falsterbo 2:22, Skåne, Vellinge kommun, Falsterbo 2:22, Falsterbo socken, fornlämning 15, Dnr 422-2242-2012. Arkeologisk förundersökning (schaktningsövervakning) 2012. *UV Rapport 2012:146*.
- Larsson, S. & Balic, I. 2006. Kvarteret Liljan genom tiden. I: Larsson, S. (red.) *Liljan — om arkeologi i en del av Malmö*, s. 116-149. Stockholm: Riksantikvarieämbetet/Malmö Kulturmiljö.
- Larsson, S. & Kjällquist, M. 2012. Falsterbo 2:22, Skåne, Vellinge kommun, Falsterbo 2:22, fornlämning 15, Dnr 422-0308-2012. Översiktlig arkeologisk förundersökning 2012. *UV Rapport 2012:113*.
- Thomasson, J. 2005. Undersökningsplan arkeologisk förundersökning. Falsterbo 2:22. Malmö Kulturmiljö.

Arkeologiska arkivrapporter från Lund har övergått i serien Kulturmiljörapporter fr.o.m. 2013.
I serien Kulturmiljörapporter har utgivits:

2015

- 2015:1 Flyinge 22:49, Lunds kommun. Antikvarisk medverkan 2013-2014. Carita Melchert.
2015:2 Kv Botanicum 15, Lunds kommun. Arkeologisk förundersökning 2014. Nicklas Kronroth & Aja Guldåker.
2015:3 Kv Fredrik 8, Ystad. Arkeologisk förundersökning 2014. Aja Guldåker.
2015:4 Kv Tegnér 1, Lund. Geoteknisk undersökning m. fl. 2014. Aja Guldåker.
2015:5 Kv Bävern 1, Trelleborg. Översiktlig förundersökning. 2014. Ivan Balic.
2015:6 Utbyggnad av Södra stambanan, sträckan Flackarp – Lund C. Arkeologisk utredning steg 1 2014. Ivan Balic & Johan Wallin.
2015:7 Adelgatan. Arkeologisk förundersökning 2013 och 2015. Aja Guldåker.
2015:8 Stora Råby 34:16, Stora Råby fornlämning nr 10:1 i Stora Råby socken, Lunds kommun. Arkeologisk förundersökning 2015. Aja Guldåker.
2015:9 Kv Sankt Mikael 16, Lund. Arkeologisk förundersökning och geoteknisk undersökning 2014. Aja Guldåker & Ivan Balic.
2015:10 Innerstaden 2:1, Stortorget, Lund. Arkeologisk förundersökning 2014. Nicklas Kronroth.
2015:11 Trafikplats Gastelyckan – Lund Norra. Arkeologisk utredning 2015. Mattias Karlsson.
2015:12 Fjärrvärme m. m. i Lunds kommun, Skåne. Arkeologiska förundersökningar 2010–2011. Aja Guldåker.
2015:13 Trädgårdsarkeologisk förundersökning vid Ulefos Hovedgaard i Norge, 2015. Aja Guldåker.
2015:14 Kv Sankt Måns 4, Lund. Arkeologisk förundersökning 2015. Aja Guldåker.
2015:15 Skegrie 14:11, Skegrie socken, Trelleborgs kommun, Antikvarisk medverkan. Henrik Borg.
2015:16 Kv Gråbröder 14, Lund. Arkeologisk förundersökning 2014. Aja Guldåker.
2015:17 Kv Trädgården 8, Lund. Arkeologisk förundersökning 2015. Ivan Balic.
2015:18 Kv Sankt Mårten 28, Lund. Arkeologisk förundersökning 2015. Johan Wallin.
2015:19 Kv Repslagaren 29 Lund. Arkeologisk förundersökning 2014. Ivan Balic.
2015:20 Borgeby 23:6, Lomma kommun. Borgeby slott porttornet. Antikvarisk medverkan 2014. Carita Melchert.
2015:21 Kv Paradis 51, Lund. Arkeologisk förundersökning 2014. Aja Guldåker.
2015:22 Vård- och underhållsplan. Ballingstorpsgården och Per Olsgården. 2015. Carita Melchert och Gunilla Gardelin.
2015:23 Glädjen 15, Lund. Antikvarisk medverkan 2012-2015. Carita Melchert.
2015:24 Falsterbo 2:22, fornlämning Falsterbo 15:1, Falsterbo socken, Vellinge kommun, Skåne. Kompletterande arkeologisk förundersökning. Ivan Balic och Gertie Ericsson.